List 40. **NOVICE** Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. oktobra 1881.

Obseg: Odprto pisemce našim gorenjskim gospodarjem! — Na česa pri odgoji kmečke mladine treba dandanes najbolj paziti? (Konec.) — Pivo — najbolja in najcenejša pomoč zoper polže slinarje na vrtih in poljih. — Gospodarske novice. — Obvarovati goveda in ovce, da ne zbolijo za vrančnim prisadom. — Železo se podražuje. — Avstrijska deželska banka in njeni najnovejši sklepi in njena razna podjetja. (Konec.) — Zborovanje šolskih društev: „Vdovskega učiteljskega društva", „Slovenskega učiteljskega društva" in „Narodne šole" v Ljubljani. — Gozdovi, lov in ribarstvo v rumunskih transilvanskih Alpah. — „Spisje v ljudski šoli". — Krištof Kolumb — za svetnika posvečen. — Spomini. — Mnogovrstne novice. — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Odprto pisemce

našim gorenjskim gospodarjem!

V Kranji imate ta mesec dvakrat ugodno priliko videti lepo govejo živino žlahnejših plemen, pa tudi še kaj več veselega doživeti.

V pondeljek 10. dne t. m. dopoludne pripelje odbornik družbe kmetijske g. Lasnik nekoliko juncev in telic žlahnega Belanskega (Möllthaler) plemena, na Koroškem z državno podporo nakupljenih, ki se bodo po licitandi prodajali, morebiti pa pridejo tudi še od neke druge strani Belanska goveda na prodaj.

Na sv. Lukeža dan, to je, 18. dne t. m., kakor v današnjem „Oglasniku" berete, je pa velika razstava goveje živine različnih plemen, pri kateri bode tudi iz državne podpore 18 premij (in morebiti še dvoje druzih premij) razdeljenih. Tù imate tedaj vi, gospodarji, ki ste si uže kaj dobrega blagá priredili, priliko lepo pokazati svoje blagó svetu in pa čast doživeti, da z očitno pohvalo tudi premijo dobite. Al še več je na tej razstavi za celó našo deželo ležeče. Sl. ministerstvo kmetijstva je namreč z dopisom od 26. septembra naznanilo podpisanemu odboru, da pride k tej razstavi tudi iz Gorice gosp. profesor Fr. Povše, vodja slovenskega oddelka deželne kmetijske goriške šole, v živinoreji jako izveden mož, da bode vsled ministerskega naročila ogledal v razstavo pripeljana gorenjska goveda in potem na Dunaj poročal, kako stojimo dandanes z govedorejo na Kranjskem in ali je uže očiten napredek videti ali ne. Kakor tedaj vidite, je čast naših gospodarjev zastavljena ta dan. Rešite jo! Naj tedaj nikdo nemarno doma ne ostaja ta dan, kdor ima uže kaj dobrega blagá v svojem hlevu, da bode sl. ministerstvo zvedelo, da denarna podpora, ki jo za pospeh živinoreje daje uže več let, ni zavržena, ampak naložena na dobre obresti ne samo na korist Vašo, temuč tudi na korist in čast celi kranjski deželi!

Gospodarje pa, ki mislijo kako govedo v razstavo pripeljati, opozorujemo še posebno na to, da si oskrbijo od svojega župana spričevalo, v katerem je potrjeno, da so najmanj uže pol leta lastniki tiste živine, za katero želijo premijo dobiti. Tako veljavno spričalo morajo seboj prinesti in ga izročiti dotični komisiji, sicer ne morejo deležni postati nobene premije.

V imenu centralnega odbora c. k. družbe kmetijske:

Dr. Jan. Bleiweis.

Na česa pri odgoji kmečke mladine treba dandanes najbolj paziti?

Spisal Anton Derganc.

(Konec.)

Z ljudsko šolo na kmetih sklene kmečki otrok pa tudi svoja šolska leta, izpustnica mu je potem edina svedočba, s katero se more spričati, da obiskoval je kedaj šolo. „Pa vsaj brati, pisati in računati učé se otroci povsod enako, naj bode uže v mestih ali pa na deželi", zavrniti bi nas zamogel zopet drugi. To je istina, črke in številke so povsod enake, ali uže pri prvem podučevanji črk in številk moramo ozir jemati na deco, katero imamo ravno pred seboj.

V ljudski šoli na deželi poslužili se bodemo vseh druzih pomožnih stvari, ako hočemo otroke soznaniti s to ali z uno črko, kakor v mestih, isto tako ne bodemo pri nazornem nauku na kmetih govorili o rečéh, o katerih otrok še pojma nima, nazorni nauk soznaniti mora otroke na deželi s kmečkim orodjem, s kmečkim pohištvom in sploh s tacimi rečmi, ki vidijo jih otroci v kmečki hiši, v hlevu, na njivi, v vinogradu itd. Na ta način morajo se tudi drugi predmetje podučevati. Učitelj mora toraj uže v mladih otročjih srcih ljubezen in veselje do kmečkega stanu vcepiti. On mora pri vsaki priložnosti osobito pa pri šolskih slovesnostih, navduševati otroke za kmetijski stan, ter pripovedovati jim, koliko spremenilo se je pri kmetijskem stanu od tistega časa, ko odpravila se je tlaka in to vse v prid in pravi korist kmeta; kmet postal je potem prost, sam svoj gospodar — on je postal sam svoje sreče kovač. Zraven naj omeni se pa, da prosta volja se mora modro in pametno voditi, kmet samemu sebi prepuščen ni mogel in tudi danes ne more nikogar v kmetiji posnemati, sedaj mora sleherni kmetovalec zemljo prav dobro sam

poznati in jo umno obdelovati, ako hoče, da prinesla mu bode dobrega sadú.

Zarad tega zahteva se tudi od kmeta dandanes veliko več, kot nekdaj, in če so bile kedaj šole koristne, so danes neobhodno potrebne. Pri tej priložnosti se mora otroka pa posebno na to opozoriti, da hodi v šolo zato, da uri si s predmeti, ki ima se jih učiti, pamet in bistri si um, ter požlahnuje srce, da pridobi si potrebnih vednosti za svoj častiti kmetijski stan, katere bode porabil potem pri obdelovanju svoje kmetije. Da bodo ti nauki pa padli na rodovitno zemljo, in da bodo poprijeli se otroci po dokončani šolski dobi z veseljem tudi kmečkega dela, mora jih učitelj uže v šolskih letih sprijazniti z delom, ter dokazati jim, da delo ni sramota, temveč čast za vsacega človeka, da rojen je vsaki človek za delo; najlepše delo na svetu je pa kmetijsko delo, kajti kmet je taisti, ki zdržuje celo državo, ki živi vse stanove — kmečki stan je toraj častiti stan.

Posebno mora prizadevati si pa učitelj, da zbije kmetu iz glave neumni presodek, da gospodu delati ni treba — kdor ne dela, je gospóski človek — in le taisti kmet, ki se malo briga za svojo kmečko hišo, ki svoje kmečke sobrate zaničuje, ter se sramuje svojega kmečkega stanú in sèm ter tje pohajkva in lenobo pase — je gospodu enak — je gospóski kmet. Ta kužna, nalezljiva bolezen se je žalibog, zlasti dandanes poprijela našega kmeta, katero zamoremo izkoreniniti le na ta način, da šola deluje na to, da dobodo otroci uže v šoli povod in pravo veselje za kmečka dela, kajti skušnja nas uči, da se iz ljudi, ki navadili so se v mladosti uže lenobe in enacih pregreh, rekrutira kmečki proletariat, in kaj iz tega nastati zamore, to misli si vsak lahko sam pri sebi. — Tu gojí se nehoté in nevedé pošast, ki imenuje se v eni državi socijalizem, v drugi nihilizem, v tretji mavtarstvo itd.

Ljudska šola naj pazi na to, da ne propade kmetijstvo, da ne izneveri se kmečka mladina domači hiši, ona naj skrbi za pravo, zdravo omiko kmečkih otrok. Ne zabimo toraj, da imamo v ljudski šoli na deželi le kmečke in vsaki dan le kmečke otroke, in glejmo na to, da z napačnimi nazori ne popačimo mladine naše, da se ne bode v resnici stara pesem: „kaj doživel sem na svetu“ — pela tudi o našem, poštenem kranjskem kmetu. Skrbno se ogibajmo tujega blaga, zlasti onega, katerega se je uže prijela občeevropska plesnoba, in ne zabimo besedi našega slavnega pesnika: „Kranjc! tvoja zemlja je zdrava“.

Gospodarske izkušnje.

Pivo — najbolja in najcenejša pomoč zoper polže slinarje na vrtih in poljih.

Koliko škodo na vrtih in poljih delajo zelenjavi, zelenemu sočivju in pa cvetlicam polži slinarji, dobro je znano vsacemu vrtnarju in poljedelcu. Pomočkov zoper to nadlogo je veliko znanih; hvalijo se pepel, saje, pšenični otrobi, pezdirje, živo apno itd., — al nobeno sredstvo ni tako gotovo in cenó, kakor pivo (ol). Pivo pa je uže nekdaj hvaljeno bilo zoper polže, a žalibog so vrtnarji dandanes preveč pozabili na-nj.

Jaz sem ga skusil koncem meseca julija — piše G. K. v vrtnarskem časniku „Der Obstgarten“ — in te svoje izkušnje naj povem našim vrtnarjem. Vzel sem v ta namen dve skledici, v katere se navadno cvetličine kahle postavljajo, napolnil ji za pol palca visoko s pivom in zagrebel proti večeru na vrtu toliko globoko, da ste stali enaki s površino zemlje. Kmalu po tem videl sem nekaj polžev, ki so prilezli do piva, sklonili se v skledico in požrešno srkali tekočino, a kmalu zvrnili so se je pijani v skledico, kjer so utonili. Na ta način utonilo je v eni uri 108 polžev. Prelil sem potem uže rabljeno pivo še enkrat v drugo skledico ter sem našel zjutraj zopet 69 polžev mrtvih. Drugi dan potonilo jih je pa celó 218. Tretje jutro našel sem jih le še 75, — v dokaz, da se bom tega mrčesa kmalu znebil. Tako sem tedaj v treh večerih s samo dvema skledicama pokončal 470 polžev slinarjev brez nobenega truda in z najmanjšimi stroški. Lahko tedaj to sredstvo kot jako vspešno priporočam vrtnarjem in poljedelcem, katerim ta požrešni mrčes veliko škodo dela!

Gospodarske novice.

Kupčija s čajem na Ruskem.

Množina po morji v Odeso pripeljanega čaja se je v primeri z lanskim letom več kot podvojila. Od 1. januarija do današnjega dne vpeljanih je bilo 249.993 pudov (1 pud naših 40 funtov) čaja, od katerega se je uže spečalo 231.287 pudov na različne firme v Moskvi v 423 vagonih. Ves vpeljani čaj vreden je nad 16 milijonov rubljev.

Uvažanje grozdja in druzih vinogradskih stvari iz Italije v Avstrijo prepovedano.

Ker se tudi na Laškem trtna uš (filoksera) čedalje bolj razširja, je ministerstvo avstrijsko-ogersko prepovedalo, da se laško grozdje, njega tropine, nogradski gnoj in koli ne smejo uvažati v Avstro Ogersko.

Trtno uš na Štajarskem

v brežiškem okraji uničujejo z žveplenim ogljencem. Gnjezdišča trtne uši so precej razdaljena in napadeni posamesni kosi vinogradni niso veliki. Vinogradi so drug od druzega pogosto zagrajeni po gozdih, sadunosnikih, njivah in travnikih. Srenje, v katerih imajo trtno uš, so sledeče: Stara vas, Kapela, Vidmanci, Brezje, Lužica, Drenovec, Orehova vas, Buhova vas in Pišece.

Goveja kuga

hudo razsaja v okolici dunajski; pobili so uže 232 goved, 30 hlevov so zaprli. Na Dunaj ne sme zavoljo tega nič goved iz okužene dežele, kajti meja je ondi zaprta. Ker pa Dunajčanom sedaj mesa zmanjkuje, je nastal med ondašnjimi časniki hud prepir in nekateri segajo celó tako daleč, da napadajo postavo, po kateri se ima z začetkom prihodnjega leta avstrijska meja proti Rusiji in Rumuniji zaradi goveje kuge zapreti, in se zato bojijo, da bode tem bolj Dunajčanom mesa primanjkovalo.

Živinozdravske novice.

Profesor Pasteur pričakovan v Budapešti.

V 36. in 37. listu letošnjih „Novic“ smo poročali, da se slavni francoski profesor Pasteur ponaša z iznajdbo, obvarovati goveda in ovce, da ne zbolijo za vrančnim prisadom (črmom, Milzbrand). Kakor se kozé cepijo ljudém in ovcam, da se obvarujejo prave in hude kozave bolezni, tako misli Pasteur, da je tudi našel neko snov, v kateri se nahaja oslabljeni tros vrančnega prisada, ki, če se cepi govedom in ovcam, jih obvaruje hudega in kužnega vrančnega prisada.

Povabljen od ministerstva ogerskega v Budapešt, da na govedih in ovcah to cepljenje poskusi, poslal je za sedaj svojega asistenta gosp. Toulier-a, dokler sam ne pride. Radovedni so živinozdravniki, kako bodo

ti čisto novi, a za živinozdravstvo silo važni poskusi izpali.

Obrtnijska novica.

Železo se podražuje.

Fužine Terniške, Rihenauške in Storeške so povišale ceno železa za 5 gold. pri bačvi (toni). Zgornješlezke fužine povišale so ceno za 2 marki (1 gld. 20 kr.) in tudi iz Westfalna se naznanja zvišana cena.

Národno-gospodarske stvari.

Avstrijska deželska banka,

njeni najnovejši sklepi in njena razna podjetja

(Konec.)

Ravno tisti dan, ko je zborovala izredna glavna skupščina avstrijske deželske banke (österreichische Länderbank) se je vršila glavna izredna skupščina avstrijske planinske rudarske družbe tudi pod predsedstvom grofa Wodzickega. Zbralo se je 31 delničarjev, ki so vsega skup 23.500 delnic zastopali. Po kratkem razjasnenju združivnih in kupnih pogodeb, katere so bile, odkar se je družba ustanovila, sklenjene, je upravni svetovalec dr. Luggin utrjeval vse predloge, ki so stali na dnevnem redu. Kar se tiče izdaje nadaljšnih 150.000 delnic, se je najprej pokazalo, da je potreba, da se mora onim pogodbam vstreči, ki so bile z Innerbergško in Marijaceljsko družbo sklenjene. Kar se tiče izdaje delnic namesti prioritet, kaže in povdarja dr. Luggin koristi, katere so s tako operacijo zvezane, kajti tako bodo vse delnice vrgle ravnomeren in stalen dobiček. Predlogi so bili enoglasno sprejeti in sklenjeno je bilo: nadaljšnih 150.000 delnic avstrijske planinske rudarske družbe izdati in kapital tako na višino od 30 milijonov povzdigniti. Upravni svèt je bil zato pooblaščen, da delnice ali proti gotovemu vplačevanju izdá ali pa da jih delničarjem fuzioniranih rudarskih družeb prepusti. Naposled se je upravstvenemu svetovalstvu pravica dala, da potem, ko bode sklenjena prememba pravil potrjena, še 200.000 delnic, delnico po 100, izdá, s čemur se bode delniški kapital na 50 milijonov gold. pomnožil.

Neposredno pred glavno skupščino je upravni svèt imel svojo sejo, v kateri se je osnovalni odbor ustanovil. V tem odboru so gospodje: dr. Benischko, C. Avgust pl. Frey, dr. Luggin, Karol Sarg in dr. Schreiner, katerim predsednik je vladni svetovalec Hahn.

Šolske stvari.

Zborovanje šolskih društev:

„Vdovskega učiteljskega društva“, „Slovenskega učiteljskega društva“ in „Narodne šole“ v Ljubljani.

Po mnogoletni navadi naj „Novice“ tudi letos o teh zborovanjih kaj malega povedó. Vršila so se 22. dne septembra.

Ob 8. uri zjutraj bila je v cerkvi sv. Jakoba kot vvod zborovanju sv. maša, katero so služili prečastni prošt gosp. dr. Jarc. Petje, s katerim so naši gosp. učitelji poveličevali sveti obred, bilo je tako krasno, da si naš narod res sam sebi more čestitati, da šteje take izvrstne pevske moči med svojim učiteljstvom. — Ob 9. uri pričela so se zborovanja v prostorih katoliške družbe; radostni smo videli vse sedeže prostorne dvorane zasedene, v dokaz, da naše učiteljstvo ni nečimurno o zadevah, katere mu služijo v korist.

Najprej zborovalo je „Vdovsko učiteljsko društvo“. Gospod dr. A. Jarc pričel je zborovanje kot predsednik s prisrčnim pozdravom in izrekel resnično veselje, da se je sešlo toliko udov. Potem je naznanil, da je nemila smrt vgrabila to leto društvu dva uda, namreč vpokojenega učitelja ljubljanske normalke g. Martina Ivanetiča in pa bivšega učitelja Jern. Štamcarja iz Črnega Vrha pri Idriji, ter povabil nazoče, naj izrazijo rajnima svoje sočutje z vstanjem, kar se je zdajci zgodilo. Omenil je gosp. prvosednik dalje, da je vrlega tajnika in blagajnika gosp. Mateja Močnika to leto trla nevarna bolezen; vendar ga je mili Bog ohranil društvu na veliko veselje; — vsi nazoči udje pritrdijo predsedniku s krepkimi „živio“-klici. Dalje omeni g. predsednik, da „vdovsko učiteljsko društvo“ deluje zdaj uže dvajseto in eno leto, — da je iz malega šibkega drevesca izrastlo krepko drevo in da je bil blagoslov Božji vidoma razlit nad njegovim delovanjem, kar dovolj očividno kaže to, da društvo premore uže okoli 40.000 gold.

Ozir po svetu.

Gozdovi, lov in ribarstvo

v rumunskih transilvanskih Alpah.

Na meji med Rumunijo in Erdeljskim (Sedmograškim) dvigujejo se od izhoda do zahoda transilvanske Alpe (planine). Popisati hočem tu le oni oddelek, ki se razprostira na izhodu vulkanskega prehoda do reke Aluta (Olt). Po tem delu vije se Lotru proti Aluti, in po njem se imenuje dolina „lotrska“ (roparska).

Švica, Tirolska, Kranjska in vse druge zahodne gorate dežele imajo jedva toliko romantičnih dolin, kakor je lotrska. Dolga je več ko 14 ur; od nje se odcepljó na desno in levo stranske doline ali prav za prav struge, katerih največe se zovejo: Vasiljad, Paskoja, Vojnasa, Vojnasica, Lahorica itd. Priroda se tukaj kaže še v svojem prvotnem stanji. Čuditi se moraš obilnosti in mnogovrstnosti rastlin; posebno praproti in povodne rastline se odlikujejo po svoji velikosti. Jelke, smreke, javori in jeseni rastó skupaj v dolini, više gori v hribih mine mnogovrstnost rastlinstva, javori in jeseni se vidijo bolj redkoma, in v visočini 3500′ nadmorske visokosti vidiš le še jelke, a te tako visoke, kakor se morejo opazovati le ondi, kjer se človeška roka nikdar še ni dotaknila veličastne narave. V Lahorici stojé mecesni, katerih debla merijo 1·5 m. v premeru, v Paskoji in drugod pa hrastje. Tu še nikdar sekira ni zadonela, gozdi so še v prvotnosti in raznovrstnosti, kakor jih je narava ustvarila in božja vsemogoča roka jim dala rasti. Na stotine oralov gozda je nevihta podrla, na tleh ležé čez dvesto let stare smreke in orjaške bukve, a iz razvalin kalí uže zopet novo življenje.

Drugod najdeš zopet sredi zelenega gozdovja prostrane planjave, pokrite s črnim pepelom. Čubani (ovčarji) so jih zažgali, ki potrebujó paše za svoje čede.

Kedar sneg kopní in se združijo vode iz posameznih potokov v globoki lotrški strugi, narašča Lotru mahoma. Skale in veliko kamenje, drevesa s koreninami vred valí reka seboj; kjer je struga ozka, ondi si deroča voda sama zapre pot, a potem narašča tem huje, dokler sè silno močjo ne predre mogočnega napotja. V divji prostosti valí se navzdol, dokler si zopet sama sè

kalami in drevesi poti ne zastavi. Lotrska dolina je do vode doli gosto zaraščena, sem in tam se stiska med skalovjem, a zopet drugod se razprostira v širokih logih, obraščenih z jelšami, jagnjedi in leskami.

Lastniki gozdov so ali slobodne občine ali pa posamezne mošije. V gozdih imajo svoje stalno bivališče roparji, kateri obiskujejo tudi sosedne avstrijske komitate, dokler jih ne vjemó ter potem pošljejo v Okno kopat solí, ali dokler ne končá krogla iz vojaške puške slobodnega njihovega življenja. Najviši hrib v teh gorah je Beli Kamen (piatra alba), iznad katerega sneg nikdar ne zgine.

Po hribih se potuje navadno s konji. Oj, kako veselje je jahati po teh gorah, tu v visoki travi, tam v senčni šumi dihati etêrični zrak, v katerem se čutiš bližega nebes! — Prenočevati moraš pri umazanem čubanu, pri katerem poleg dobrega kozjega mleka in sira dobiš še kos mastne jagnjetine — pečene na ražnji. Kako veselje je ležé na zelenem mahu pušiti pipico rumunskega tobaka, in potem mirno in sladko spati, če te lajanje divjih ovčarskih psov in glasni krik čubanov ne prebudi prekmalu iz sladkih sanj. To se le prečestokrat zgodi in ti je znamenje, da se gospodar gozda — medved — bliža čedam.

V lotrški dolini ležé sela: Brezoj, Siliste, Mataj in Vojnasa, obdane od črnega lesa, poleg solnčnočiste vode.

Po dolini peljejo le steze, po katerih se more le peš hoditi ali s konjem jahati. Hrana in druge potrebščine prebivalcev in drvarjev, kateri so večinoma Kranjci, dolenji Štajarci, Korošci in Lahi, mora se po tovornih konjih dovažati. Če je voda velika, ni to brez nevarnosti, kajti reka, katero je treba šestkrat prebroditi, je potem precej globoka in silno deroča. Tovorni konji so majhni, a čili, in stopajo tako varno in zanesljivo, da jim jezdec slobodno sme zaupati.

Prebivalci se redé od živinoreje, od lova in ribarstva. V teh neizmernih gozdih je celo leto dovoljeno loviti. Tu prebivajo sledeče divjadi: jeleni, damjeki, srne, divje koze, zajci, divji petelini, ruševci, jerebice, belice itd. Škodljivih divjadi je dosti, naštejem samo: medveda, kuno, volka, risa, divjo mačko, vidro, orla in kragulja. Med ribami imenujem v prvi vrsti postrv, katere se najdejo po 10 kil. težke.

Ker vlada v gozdih in po gorah občen mir, prihajajo divje koze skoro dol do vasi, navadno bivališčem so jim pa strme skale Latorice, kjer stanuje tropa živali skupaj. V Paskoji živé skoro vse divjadi. Na gonji se streljajo v dolinah divje svinje in srne, bolj v gori jeleni in medvedi, še više pa divje koze. Kmetje so izvrstni lovci, da-si so slabo oboroženi. Posebno radi nastavljajo zanjke in pastí. Zadnje se nastavljajo tod, kjer ima žival svojo stezo. Pasti se privezujejo z verigami in sidrami okoli dreves, in to zatega del, da divjad, ako se jej tudi posreči ubežati s pastjo vred, se vendar še vjame za sidro. Če se pa vjame medved, izruje tudi sidro in beži, dokler se ne zgrudi utrujen in od bolesti na tla. Leni lovci ne prihajajo redno, da bi gledali na pasti; zgodi se, da po 8 do 14 dni ne pridejo, in v tem začne vjeta žival uže trohneti.

(Konec prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* **„Spisje v ljudski šoli“**, četrtega popravljenega in po učnih črtežih vredjenega natisa, spisal Andrej Praprotnik, nadučitelj in ravnatelj I. mestne ljudske deške šole v Ljubljani.

Ta knjiga, od c. k. naučnega ministerstva za šolsko knjigo odobrena, ima tri dele. Prvi del obsega spisne vaje (imenovanje, popise, basni in povesti, vezani govor v nevezani besedi, razlaganje pregovorov, poslovic in izrekov, različne izraze in razkladanja). Drugi del ima liste ali pisma (poročilne ali naznanilne liste, prosilne liste ali prosbenice, zahvalnice, čestitke, sožalnice, povabila, posvetovalne liste, opomenice, izgovorne ali opravičevalne liste, odpise in razne liste; poučilo, pisavo ali slog v listih, vnanjo obliko listov, nadpise, naslove). Tretji del kaže opravilne liste in spise (naročilne liste ali naročbenice, okrožnice, izgovornice, prosbenice, zapise in zapisnike, izpiske, pobotnice, vzprijemne, hranilne in vozne liste, odpovednice, nakaznice, dolžna pisma, poroštvene liste, odstopne liste, pogodbe, svedočbe, javna oznanila, naznanila po telegrafu (telegrame) in oporóke.

Cerkvene novice.

* **Krištof Kolumb** — za svetnika posvečen. „Uže lani smo povedali — beremo v 10. zvezku „Cvetja z vrtov sv. Frančiška“ — da je bil med drugimi slovečimi možmi tudi Krištof Kolumb, ki je Ameriko našel, v tretjem redu sv. Frančiška. To bi bilo uže samo ob sebi tretjemu redu velika čast; tolikanj bolj pa se moramo veseliti tako imenitnega redovnega brata, ker je bil tudi v resnici pobožen in svet tretjerednik ter imamo vsled prošnje, sv. očetu Leonu XIII. letos 10. aprila od 463 škofov izročene, opravičeno upanje, da ga bomo smeli kmalu očitno ko svetnika častiti, za kar se goreče trudijo mnogi imenitni katoličani.“

Tako piše gori navedeni časnik. Nam je ta novica tem bolj važna zato, ker moramo reči, da nismo vedeli, da je bil Krištof Kolumb redovnik tretjega reda sv. Frančiška. Naj dodamo tej novici še kratek životopisen pregled. Krištof Colombo rojen je bil brž ko ne leta 1456. v Genovi na Laškem. (Niti rojstno leto niti rojstni kraj njegov nista popolnoma gotova; za njegov rojstni kraj prepira se celó 10 krajev.) Po mnogem trudu posrečilo se mu je dobiti tri ladjice od španjske kraljice Izabele, s katerimi je odplul iz luke Palosa na Španjskem 3. avgusta leta 1492. pot na Japonsko čez atlantiško morje iskat. Dne 12. oktobra 1492. leta zaslišal je ob dveh ponoči veseli glas: „Tierra! tierra!“ (zemlja! zemlja!) In tako postal je Krištof Kolumb nenadoma iznajdenik novega svetá, ki uže dandanes na vsako stran toliko pozornost vzbuja.

Zabavne stvari.

Spomini.

(Dalje.)

Kurijozna figura ta profesor! Včasih se je tako čudno zvijal, kakor da je vroči žganec pogoltnil. Kedar ga je pa oni krč prijel, ki ga Nemci imenujejo „grössenwahn“, korakal je tako ponosno po mesticu, kakor iz bitve vračujoči se zmagonosni vojvoda. Kedar je pa svoje noge tako čudovito zvijal, menil si pred seboj videti personificiranega Don Quixota. Za poletno obleko mu je najbolj ugajalo rusko platno; ker je bil pa velik prijatelj rumene in zelene barve, obdal je pozimi svoj život z rumenimi hlačami, ozaljšanimi z zeleno krpo. Original v resnici od nog do glave! Njegova majhna postava pa nas je spominjala na desetega brata. Še sedaj, ko je pred necimi leti „ex offo“ mestice zapustil, govori se mnogo o njem. Tako je še marsikomu znano, da je poslal na sveti dan postrežnico k čevljarju, naj mu čevlje zakrpa. Preseljeval se je iz ene hiše v drugo, baje za-

tegadel, ker so petelini mu uže na vse jutro mir kalili. Razumljivo je tedaj, da tacemu učenjaku primanjkuje časa dovolj skrbeti za svojo zunanjost. Kdo bi mu tedaj zameril, ako se je pozabil preobleči ali da je celó neosnažen pokazal se svojim vernim ovčicam v šoli? O njegovem prejšnjem življenji zgodovina nekako trdovratno molči. Le toliko smo posneli iz starih kronistov, da se je porodil nekod na Gorenjskem. Tudi to smo izvedeli, da je bil njegov oče poštenjak slovensk, ki ni bil nikdar z deutschkrainerji v zvezi. Ko ga je slovenski oče poslal na gimnazijo, skrbeli so očetje frančiškanje za njegove telesne potrebe. Le toliko nam še pové zgodovina novejše dobe, da je uže prej enkrat na tej gimnaziji služboval in da se je čutil narodnega. Tu ga je doletela necega dne strašna osoda. Neki dijak se je koncem šolskega leta v svoji preveliki prijaznosti do gospoda profesorja tako daleč spozabil, da se je nekoliko preveč približal gospodu profesorju, recte tedanjemu suplentu; kljubu temu prišel je vendar zopet nazaj pa ne kot suplent, ampak kot profesor. Sedaj se je vse drugače vedel. Iz narodnjaka postal je deutschkrainer, da govorimo po najnovejši terminologiji bistroumnih ljubljanskih kazinarjev. Hudobni svet celó trdi, da je sè svojimi duhovitimi dopisi ljubljanskega buteljna blazega spomina kaj pridno podpiral. Kako se moremo tedaj čuditi, da mu tudi njegovo slovensko glaseče se ime ni več ugajalo? Črko „č“ svojega imena spremenil je v „tsch“ in tako postal je čez noč „ein biederer deutscher“. Ako še povemo, da je bil sv. Miha njegov patron in da so ga poredni ljudje imenovali „der deutsche Michel“, zvedel si, dragi bralec, vse, kar je treba, da vidiš pred seboj „originalnega“ človeka.

Gospod ravnatelj in naš gospod profesor sta bila začetkoma velika prijatelja národnih dijakov. Gospod profesor in jaz pa tudi nisva si bila sovražnika. Sam ne vem, zakaj sem bil tako počeščen, da si je gospod profesor izposojeval moje slovenske novine, se ve da brez mojega dovoljenja, ter jih doma preštudiral. Ko pa sta zvedela, da dopisujem slovenskim novinam, imel sem pač lepe dneve! Ravnatelj je bil tako prijazen, da mi je odločil sobo, kjer naj štiri ure premišljujem veliko zločinstvo, čegar so me dolžili. Sedaj mi je pa šinila dobra misel v glavo, napraviti si dnevnik, ter s tem pozabljivosti rešiti izreke teh slavnih mož. Storil sem to in prav je bilo. (Konec prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Zobnih zdravnikov in njihovih mehanikov v Ameriki* je 12 tisoč, kakor je to nedavno pokazal kongres amerikanskih zobarjev v Newyorku. Naredili niso ti „zobarji“ preteklo leto nič manj, kakor 3 milijone umetnih zob. Za plombiranje porabi se v Ameriki leto in dan za nad 1 milijon gold. zlata, — srebra in platine pa za kakih 300.000 gold. Ker se v Ameriki mrtveci zakopavajo z umetnimi zobovi vred, zakoplje se na ta način na pokopališčih na leto okoli dva milijona zlata in srebra. — Po vsem tem sme se soditi, da Amerikanci imajo ali slabe zobe, ali pa da posebno veliko skrb obračajo na to, da le nekoliko nagnjite zobe plombirajo, ali celó z novimi umetnimi nadomestujejo.

* *Čemú upotrebljujejo kostí turških vojakov*, ki so smrt storili v velikem boji pri Plevni? V Bristolu na Angleškem je več tovarn, katere napravljajo iz kostí umeten gnoj, kajti koščeni gnoj je izvrstno dober zaradi množine apna in fosforja. V ta namen priplulo je v imenovano mesto mnogo ladij s 300 tonami (tona tehta po naše blizu 20 centov) človeških kostí. Naložene so bile v ladije v Carigradu in Radostu; a pripoveduje se, da so to kostí pri Plevni padlih turških vojakov. Tako še celó kostí mrtvecev nimajo mirú!

* *Sveta legija* imenuje se društvo kacih 300 mladih ruskih plemičev, ki ima namen, varovati cara nakan nihilističnih. Društvo, organizovano ravno tako dobro, kakor stranka nihilistična, ima mnogo novcev na razpolaganje. Udje njegovi imajo na dvoru cesarjevem še veči upliv, kakor celó tajna policija.

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor Štajarski.

V 3. seji je zbor razpravljal od gospodarskega odseka nasvetovani predlog o postavi za pokončevanje pirnice in druzega polju jako škodljivega plevela. — Pl. Kaiserfeld Blagotinšek, prvak štajarskih nemških liberalcev, je odložil mandat deželnega poslanstva; menda so mu vendar oni „svinčeni podplati“ preteški, katere je ta mož znašel?

Deželni zbor Tirolski.

Po viharni obravnavi je konservativna zborova večina sprejela predlog, naj se več volilne pravice dá duhovščini (kaplanom) v mestih, ki imajo lastno občinsko postavo. Liberalci, duhovščini malo prijazni, so hudo nasprotovali temu popolnem upravičenemu predlogu.

Deželni zbor Kranjski.

V seji 1. dne t. m., v kateri ni bilo dr. Bleiweisa, Kluna in dr. Zarnika, na drugi strani pa tudi Vestenecka in Dollhofa ne, je gosp. deželni predsednik Winkler zboru naznanil, da je Nj. veličanstvo presvitli cesar s sklepom od 29. dne septembra odpoved dr. viteza Bleiweis-Trsteniškega od deželno-glavarnega namestništva premilostljivo sprejeti in namesto njega poslanca Petra Grasselli-a imenovati blagovolil. Gosp. Grasselli se potem priporoča blagovoljnosti deželnega zbora, če se prigodi, da bode v zbornici imel nadomestovati deželnega glavarja. — Deželni glavar grof Thurn je objavil poročilo finančnega odseka, da poslanci Navratil, dr. Poklukar, Potočnik in dr. Vošnjak ne hodijo v finančni odsek, v katerega so bili zraven pl. Vestenecka voljeni, in naj se namesto njih volijo drugi, kar se je zgodilo koncem te seje.*) — Potem naznanja deželni glavar mnogo prošenj došlih deželnemu zboru. — Vladna predloga zastran Žumberskega okraja in Marijadolske zanožine, kakor tudi predloga o nekaterih premembah domovne postave in pa predloga o napakah dvojne uprave se izročijo v naprejšnji posvet odsekom, predlog vodstva Slapenske vino- in sadjerejske šole, naj bi se na tej šoli vpeljal nauk kmetijstva za učitelje ljudskih šol, se je izročil finančnemu odseku v poročanje. — V tej seji je poslanec Potočnik obširno utemeljeval predlog o napravi železnice iz Trsta preko Loke do Lauendorfa, to je oni predlog, ki hodi uže od leta 1869. po deželnem zboru in različnih brošurah — brez vspeha. Predlog je bil izročen posebnemu odseku v prevdarek in poročanje. Poslanec vitez Kaltenegger poroča v imenu finančnega odseka o premembah zastran deželne blagajnice, ktere opravila naj bi vprihodnje prevzela c. k. državna blagajnica. Gosp. deželni predsednik objavlja, da je ravnokar od c. kr. ministerstva prejel pismo, po katerem vlada

*) Če narodni poslanci ne marajo sodelovati s pl. Vesteneckom v najvažnejšem (finančnem) odseku, kako to, da so stopili v zbor, kateremu ud je Vesteneck in katerega nekateri celó imenujejo „Vesteneckov deželni zbor“? Vred.

dovoljuje sprejem opravil deželne blagajnice v državno področje proti temu, da deželni zbor pritrdi pogojem, ki jih nasvetuje c. k. ljubljanska finančna direkcija. — Konečno se je obravnaval most čez Kolpo pri Vinici. — Poslanec Deschmann je zagovarjal predlog finančnega odseka, po katerem naj se za napravo tega mosta, ki bode stal 39.805 gold., iz zaklada kranjskega pripomore s 7000 gld., ostali znesek naj Hrvatska vzame na-se. Ta predlog je bil sprejet.

Naši dopisi.

Iz Zagreba 2. okt. — Deželni naš zbor, ki se je pričel 27. u. m., je za zdaj izvršil svoj glavni nálog, to je, volitev poslancev v ogerski drž. zbor. Deželni zbor hrvatski šteje 100 mož, namreč 74 poslancev, ki jih narod voli, 4 prelate (nadškofa zagrebškega, grškega škofa karlovškega, škofa senjskega in pa priora Pavlešica), 13 magnatov in 9 velikih županov. Vlada si je nad 2 tretjini večine priborila s svojim grozovitim pritiskom pri volitvah. Narodna neodvisna stranka, ki stoji vladi nasproti, in je v lanskem zboru imela 17 glasov, je pri poslednih volitvah zgubila 3. — Delegati za državni zbor ogerski, med katerimi 2 sedita v gornji, 30 pa jih je v doljni zbornici, so 30. dne u. m. vsi voljeni iz vladne zborove večine. Če se sprejetev vojaške granice res do novega leta dovrši in pridejo potem njeni poslanci v deželni zbor zagrebški, ondaj bode nova volitev mandatorjev za državni zbor ogerski. — „Pozor", ki še zmerom vsak dan izhaja zeló masakriran od državne policije, je po pravici povdarjal velik razloček med prestolnim govorom, s katerim je kralj odprl državni zbor ogerski, in pa med kraljevim reskriptom, poslanim hrvatskemu zboru, češ, da v unem veje topla beseda, v tem pa neka suhoparnost, ki je iznenadila tudi vladne prijatelje. Po unem, piše „Pozor", je spojitev vojaške granice s Hrvatsko in Slavonijo uže dovršena, — po tem pa je ban dobil nalog, kot poverjenik kraljev, da dela na to, da se odvrnejo vse zapreke, katere popolnemu združenju granice s Hrvatsko na poti stojé. Vrhu tega se čudi „Pozor", da kraljevi reskript zagrebškemu zboru se z nobeno besedico ne spominja važnega vprašanja zaradi Reke. „Zašto sve to?" — vpraša „Pozor", s tem pa kaže, da bodo razprave vsaj v zboru hrvatskem jako viharne. — Pri verifikacijah poslaniških volitev smo doživeli uže velik škandal v zboru, katerega so prouzročili glasoviti Starčevičanci.

Iz Šent Jerneja na Dolenjskem 30. sept. — V zadnjem dopisu iz Šent Jerneja je bilo naznanjeno, da se je tukaj požarna bramba ustanovila, ki je tudi uže svoje delovanje pričela. Še tisti dan pa, ko so imeli njeni udje slovesno sv. mašo, po maši pa se radovali pri kozarcu dobrega vinca, bili so poklicani na pomoč požaru v naši fari blizo Ledeče vasi, kjer je eno poslopje pogorelo, v njem pa neki otročiček. Vdušili so kmalu ogenj. — Omenjeno naj bo pri tej priliki, da v zadnji tukajšnji dopis se je neprilična tiskarna pomota vrinila, ki naj bo s tem popravljena, da med požarnimi brambovci iz družbe izbacnenimi je bil županski tajnik (Štubel, ki je tudi dacar), ne pa župan, kajti župan še ud ni bil. — Kar pri nas letošnjo letino zadene, ni posebno dobra, kajti suša je mnogo škodovala. Največ je še krompirja, akoravno ni posebno debel. Pšenica je bolj smetna, tako tudi drugo žito. Vino utegne dobro biti, a malo ga bo; vendar nekoliko več nego lani, posebno po tistih krajih, katerih ni toča zadela. Goveja živina je po ceni. Meso goveje je pa vendar pri nas po 20 kr. ½ kile, kozlovina pa po 18 kr. Slučajno sem izvedel na Toplici, da je ondi goveje meso po 16 kr. ½ kile, po 12 kr. kilo koštrunovega, in po 10 krajc. kozlovega ½ kile. Kako je neki to na deželi, da eni tako po ceni meso dobé, drugi pa ga moramo tako drago plačevati, ko je živina vendar dober kup? Mislim, da bilo bi potreba konkurence, kakor so mi pripovedovali na Toplici, da je dal en mesar pred cerkvijo oklicati, da po tej in tej ceni daje meso, brž potem pa dá drugi še cenejšo ceno razglasiti, in tako se je ondi mesu cena znižala.

Krško 1. okt. (*Šolsko naznanilo.*) Na tukajšnji trirazredni meščanski šoli se novo šolsko leto prične s 17. oktobrom. Več o namenu in uredbi te učilnice ter o sprejemu in podpori učencev se izvé pri podpisanem šolskem ravnatelji. Ivan Lapajne, ravnatelj.

Iz Ljubljane. — God Nj. veličanstva presvitlega cesarja je bil včeraj v stolni cerkvi obhajan s slovesno sv. mašo, katero so služili gosp. knezoškof, in pri kateri so nazoči bili gosp. deželni predsednik Winkler z mnogimi ces. višimi uradniki, g. deželni glavar grof Thurn z mnogimi deželnimi poslanci in mnogo druzega občinstva različnih stanov. — Vojaki pa so Nj. veličanstva god v nunski cerkvi tudi s slovesno sv. mašo obhajali.

— „Novicam" dohajajo od mnogo strani vprašanja: kako to, da molčijo, ko se drugi časniki slovenski pravdajo o vstopu ali nevstopu narodnih poslancev v deželni zbor kranjski? „Novicam" je o tem prav lahak kratek odgovor ta: „Novice", katerim je od nekdaj doslednost glavno pravilo bilo, se nikakor niso premaknile od onega stališča, ki so ga narodni poslanci zarad nevstopa v sedanji deželni zbor slovesno objavili lansko leto in soglasno mu pritrdili letos s sklepom 14. julija. Na tem stališči konsekventno stoječim „Novicam" ne zdí se treba spuščati se v pravdo za vstop ali nevstop, ker smejo menda prepričane biti, da jih častiti njeni prijatelji iščejo v tistem taboru, kjer vedó, da jih gotovo najdejo, in to tem bolj, ker našemu listu ona objava narodnih poslancev nikakor ni le gola „demonstracija" proti vladi bila, ampak temeljito prevdarjena beseda resnih mož v resnem momentu. Zato je danes „Novicam" prav lahko, od daleč gledati, kako se pravdajo naši časniki o stvari, ki je bila uže davno fait accompli, in kateri pravdi pristopajo tudi nemški časniki.

— Vitez Vesteneck je iz Gradca prestavljen v Lonč (Deutsch Landsberg) na doljnem Štajarskem, dosedanji ondašnji okrajni glavar dr. Lautner pa je prišel v Gradec. Morebiti je v tem okraji, ki se slovenski Lonč imenuje in so ga Nemci prekrstili v Londsberg, še kaj tistega „pasjega" jezika, ki ga je psoval v ljubljanski kazini, da bode tudi ondi priliko imel, ljudem „moralično v obraz pljuvati".

— (*Cecilijanskega poučevalnega kurza*), ki je trajal od 12. do 17. dne u. m., vdeležilo se je 15 gospodov, med njimi nekaj učiteljev in organistov in dva duhovnika (eden goriške in eden ljubljanske škofije). Društveni predsednik gosp. dr. Jarc je s primernim govorom odprl kurz; prisustovali so razen gosp. podučevateljev še nekateri drugi gospodje, na priliko, kanonik dr. Gogala, mestni župnik Ivan Nep. Rozman, ki se zanimajo za lepo, svetišča božjega dostojno petje. Gospodje, ki se s poučevanjem žrtvujejo, so: Ivan Gnjezda liturgijo, o. Angelik Hribar koralno petje, o. Hugolin Sattner (ki je pa uže zbog začetka šol odrinil v Novomesto) navod v poučevanji petja, in Anton Foerster harmonijo. Upati je, da ta praktični pouk ne bo ostal brez vspeha.

— Ker je v slovenski oddelek I. razreda ljubljanske gimnazije letošnje šolsko leto bilo sprejetih 98 učen-

cev, dovoljena je razdelitev tega oddelka v dve paralelki; tako ima sedaj I. razred ljubljanske gimnazije tri paralelke.

— (*Domača obrtnija.*) Znani podvzetnik gosp. Luka Tavčar v Ljubljani je te dni izvršil nekaj, kar je na čast ne le njemu, marveč naši domači obrtniji sploh. Dne 24. avgusta je namreč prevzel 22 vojaških barak za Mostar v Hercegovini, zdaj pa, to je čez 5 tednov, so te barake uže vse gotove in so se naložile na železnico, da se odpeljejo v Mostar in tam postavijo. Lesa se je potrebovalo okolo 50.000 km. in vsega je pripravil tukajšnji trgovec gosp. Hren v ravno tem kratkem času. To je pač naglo delo in lepo spričevalo naši domači obrtniji. — Za nadziranje in vodstvo tega dela je bil z Mostara sèm poslan poseben izveden inženir.

— (*Obrtniško društvo*) se snuje tukaj. Kakor „Slovenec“ poroča, se je v soboto zvečer zbralo blizo 40 obrtnikov na Perlesovem vrtu, da se dogovoré o ustanovi obrtniškega društva za Ljubljano. Predsedoval je tiskar Klein. Govorili so Regali, Klein, Železnikar, Rudholzer, Drelse itd. V začasni odbor so bili voljeni gg. Klein, Škrbinec, Kunc, Železnikar, Žitnik, Šturm, Šark, Potočnik, Hubmajer, Rudholzer in Drelse. Ta začasni odbor bo izdelal pravila, ter jih predložil vladi v potrjenje.

— S pošte, ki je na vrhunci gore Vezuva, smo, kakor smo zadnjič omenili, dobili od naših popotnikov telegram v Ljubljano, da so po prečudni železnici, ki na dratenih vrvih vleče popotnike kvišku, srečno dospeli na goro, ki je nekoliko viša od Šmarne gore. Naj o tem jako zanimivem potovanji povemo še nekoliko iz cenjene popotne torbice. Nekoliko časa se peljejo popotniki na kolah po cesti na eni strani hriba, katera se zmerom sik-sak vije, potem pa se pride do štacijona, kjer se vsedejo v železniški voz, ki jih vleče kar naravnost kvišku, dokler ne pridejo do štacijona, kjer stopijo z železničnega voza, da potem peš koračijo zmerom više in više po sila strmi in težavni poti, na kateri se noga v pesek do člankov vdira. Prav do žrela, kjer Vezuv ognjeno lavo iz sebe meče, gre malokdo, kajti uže krog in krog se sliši neprenehano strahovito bučenje in bobnenje, kakor da bi notri v gori peklenska kuhinja bila, katera z gostim dimom iz sebe meče vroči pepel in lavo, zato ni čuda, da se v okolici podnožja Vezuvovega vidijo celi hribi uže v prejšnjih časih izbljuvane črne lave, vmes pa drevje, vrti in vinogradi, v katerih presladko grozdje raste, ki daje ono imenitno vino, kateremu je ime „lacrymae Christi“ (Kristusove solze). — Naši popotniki so se dopoludne ob pol 10. uri iz Napolja na pot podali in z gore popoludne ob pol 5. uri dol prišli.

— (*Poštna filiala na kolodvoru južne železnice*) ima po sklepu c. k. kupčijskega ministerstva nehati. Kranjska kupčijska in obrtnijska zbornica, soglasno z mnozimi ljubljanskimi trgovci, se je na korist tukajšnjemu prometu iskreno potezala za obstanek tega poštnega urada, pa brez zaželenega vspeha. Sl. ministerstvo je, kakor se sliši, zaradi stroškov, ki jih državi prizadeva ta poštica, ukazalo njeno odpravo, mi pa bi vedeli namesto tega svetovati kaj druzega, s čemur bi se kaj več nepotrebnih stroškov prihranilo, in to je, naj se odpravi oni poštni komisarijat, za katerega gosp. Ratoliska vleče lepo svoto, a čemu? — Ali zaradi kake kontrole? Vsaj je kontrola v rokah poštnega upravnika. Al žalibog, da imamo v ljubi naši Avstriji tolikrat po nepotrebnem kontrolo nad kontrolo!

— (*Živinorejcem naznanilo.*) Gospod Lasnik iz Bischofshofena na Koroškem naznanja, da je nakupil 12 lepih juncev in 12 telic Pincgavskega plemena, ki se bodo prihodnji ponedeljek v Kranji licitando prodali.

— (*Poberki iz časnikov.*) Med mnogimi lažmi, ki jih po svetu raznaša vsak list v prognanstvu bivajočega „Laib. Wochenbl.“, je ena posebno interesantna v zadnjem listu, v katerem Deschmannov organ iz „zanesljivega vira“ (aus verlässlicher Quelle) popisuje shod narodnih poslancev zvečer pred začetkom sedanjega deželnega zbora. Naj „Novice“ ta pikantni roman svojim nemškega jezika zmožnim bralcem priobčijo v izvirnem tekstu, ki se glasi ta-kole: „Die Debatte in dieser Versammlung soll eine sehr erregte gewesen sein. Ritter v. Terstenischki soll entschiedenen Protest gegen den Eintritt eingelegt haben und P. Klun, der gehorsamste Sohn des allgewaltigen Vaters, soll gleichfalls ein energisches Veto abgegeben und mit erhobener Stimme vor dem Eintritte gewarnt haben. Dr. Vošnjak, der am Tage der Versammlung seine Meinung in einem Leitartikel des „Slov. Narod“ der Welt bekannt gegeben, reussirte diesmal mit seinen Anschauungen und Ritter v. Terstenischki, seinen Einfluß schwinden sehend, soll wuthentbrannt die Versammlung verlassen haben. Und so erschienen denn die nationalen Abgeordneten mit Ausnahme der genannten zwei Separatisten und des Dr. Zarnik, welcher einen zehntägigen Urlaub sich erbeten.“ — Tako Deschmannovo glasilo popisuje dramo onega večera. Kako resničen je popis, kaže uže samo to, da gosp. Klun v onem shodu še pričujoč ni bil, ker se je uže v Ribnici pripravljal na pridigo, ki jo je v nedeljo imel na ondašnji novi maši! — Tako svetu svojo poštenost kaže ona klika, kateri trobentač je „Laib. Wochbl.“

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zmerom in zmerom se ponavlja novica, da se snideta naš cesar in car ruski, in da le to se ne vé, kje bode ta shod, ki ga je neki sprožil Bismark.

— Angleški časnik „Standard“ objavlja, da bode Avstrija zdaj, ko se ogersko ministerstvo ne upira temu več, privolila, da se Srbija proglasí za kraljestvo.

— Tukaj kakor v Berolinu se nemški liberalci čedalje glasneje oglašajo za grofa Andrassy-a, da bi ga spravili zopet na krmilo ministerstva vnanjih oprav namesto Haymerla. To pač očitno kaže, kako je na kant prišla „nemško-narodna“, poprej „ustavoverska“ stranka, da zdaj na trebuhu leži pred Andrassyem, kateremu je pred dvema letoma tako neumorno grob kopala! Al celó malo upanja ima ta koterija zdaj do poviška Andrassy a, ki bi se pač tudi sam rad skobacal do nekdanje vsemogočnosti.

— Novi predsednik upravne sodnije, grof Belcredi, po katerem so bili izvolitvi njegovi nasprotni časniki tako hudo planili, je s svojim predsedniškim ogovorom tako zamašil usta opozicijalcem, da strmé in se mu čudijo. Njegov ogovor je pa tudi ves vnet za pravico in za nič druzega. In tako je prav. Nasprotniki so od njega pričakovali gotovo kakih političnih izjav; ker pa takih ni bilo, so zdaj kar omolknili in debelo gledajo.

— Ministerstvo nauka in bogočastja je izdalo ukaz, kako se ima izvršiti postava od l. 1874. o doneskih k verskem zakladu za l. 1881. do 1890.

Iz Gorice. — „Evviva l'Italia!“ Taki in enaki glasovi so se neki — kakor „Soča“ poroča — slišali oni teden na goriških ulicah. Na glas so izdihovali po obljubljeni deželi menda možje iz Gorice domá, ko so bili dobre volje. V njih družbi je bil neki tudi en c. k. uradnik. To je pa menda gotovo, da so enega vsled onih vzdihljajev zaprli. Možem se predobro godí, zato

jim je dolg čas po deželi, kjer se plačuje davek od žita v mlinu. Tržaški „Cittadino“ sicer pravi, da takih klicev ni jemati zaresno, ker možje so ga pili; se ve da ne, vsaj „in vino veritas“ ali da se v vinu resnica izpozna, ne veljá več, zlasti takrat ne, kedar se ljudje po odkritosrčnosti svojih izjav nekoliko opečejo! Gorica je drugače mirna, v njej ne gorí nikjer, da bi se videl velik plamen z vetrom. Tu pa tam pa vendar tlí žrjavica pod pepelom. Včasih odleti kaka iskrica, ki se imenuje ne po domači šegi telegram, in taka iskrica se pokaže potem tam doli daleč, od koder prihajajo oranže ali pomeranče v naše kraje. Kaj hočemo, iskrice so: morda sčasoma izrastejo do isker! — Kmetijska šola na slovenskem oddelku se začne letos vsled deželno-zborskega sklepa s 1. dnem novembra. — Župani in očetje, ki nameravajo iz svojih občin sinove odposlati v to prekoristno šolo, imajo še čas odločiti se in oddati dotične prošnje. — Gosp. Jos. Ivančič, dozdaj profesor na gimnaziji pazenski, pride kot tak na goriško gimnazijo; g. Lovre Urbančic, dozdaj suplent na goriški gimnaziji, pride za profesorja na višo realko goriško. Oba sta Slovenca, in sicer z Goriškega. — Gosp. drd. Fr. Kos, profesor zgodovine, pride za suplenta na goriško gimnazijo.

— Grof Franjo Koronini je bil 4. dne t. m., kakor naznanjajo telegrami iz Gorice, zopet za poslanca voljen v državni zbor.

Iz Trsta. — Ker se je kolera tudi v Meki prikazala, je pomorska oblastnija tudi za egiptovske dežele kontumacijo ukazala in svoj sklep, vsled katerega je parobrodom Lloydovim odločena bila neka nova pot po rudečem morji, za zdaj ustavila zato, da se ladije ognejo nevarnosti okuženim biti po koleri in jo zatrositi v naše dežele.

— V tukajšnji škofiji se je oglasilo letos 6 mladenčev v semenišče. — Za malo semenišče se darovi še vedno nabirajo in ker ni še potrebne vsote nabrane, podpirajo se nadepolni gimnazijalci.

Iz Pazina. — Gosp. Jožef Križman, kaplan pri sv. Ivanu poleg Trsta, imenovan je za začasnega profesorja veronauka na tukajšnji gimnaziji, na kateri bo odslej po ministerskem ukazu hrvatski jezik obligaten za Hrvate in italijanski za Italijane.

Galicija. — Deželni zbor je vladno predlogo o upravni reformi skonca zametaval. Zdaj pa se je menda posrečilo Dunajevskemu, Zyblikiewiču in Vodzickemu za pretres te predloge voljeno komisijo na drugo pot zavrniti. Vendar so obravnave komisije strogo tajne, toraj se ne ve, kako bo komisija odgovorila vladnimu vprašanjem. V zbor bo prišla ta reč še le okoli polovice oktobra.

Iz Rima. — Z ozirom na bližnje kanonizacijske slavnosti, v katere dohaja mnogo katoličanov iz vseh dežel v Rim, je sveti oče papež sedanje sveto leto ki bi se bilo imelo končati o vseh svetih, podaljšal do 8. decembra t. l., pa škofom vseh evropskih škofij prepustil, da se tega podaljška poslužijo po svojem prevdarku.

Francosko. — Francosko ministerstvo ni v najprijetnejšem položaji. V največi zadregi je minister za notranje poslove. V soboto napil je v Sasansolimu Constans zdravico Gambetti, kot predstojniku večine“. Zanj torej ne obstoji Ferryjevo ministerstvo, da si mu je faktično še sam član.

Nemško. — Na Nemškem je sporazumljenje med Rimom in nemško vlado še vedno na istem mestu, a pričakuje se, da se bodo ugodno za Rim zaseli izpraznjeni sedeži škofov in se tako ugladil pot do sprave.

Iz Petrograda. — Kmalu se tukaj snide posebna vojaška komisija pod predsedstvom generalnega adjutanta grofa Kotzebueja, da se posvetuje o nameravanih vojnih novotarijah. Te zadevajo: 1. Razdelitev armade evropske Rusije v štiri teritorijalne armade; 2. slučajno predrugačenje vojnega ministerstva; 3. spojitev vojne pisarne z glavnim taboriščem, in 4. izpeljava uže sklenene avgmentacije kavalerije.

Turčija. — Turški sultan zahteva, naj nove krščanske države poplatijo turški državni dolg; uže ga je razdelil tako-le: Bolgarija ima prevzeti 720 milijonov frankov, Bosna in Hercegovina 800, Grška 200, Srbija 130, Rumunija 130 in Črnagora 133. — Sultan naj pride po-nj! — Na Turškem se roparji tako množé, da ni več varno ne le nobeno premoženje, temuč tudi nobeno živenje. Turško telo gnjije.

— Albanci so začeli bolj in bolj uvidjati, da se je treba tudi njim odtrgati od turške države, kakor to nameravajo in so deloma že izvršili drugi balkanski narodi, Srbi, Bolgari in Grki. Nek Albanec Jusuf Al Bey hoče v Sofiji ustanoviti list „Tarla“, ki bo v arbanaškem jeziku zagovarjal samostojnost albanskega naroda pod ruskim pokroviteljtvom. Karakteristično je, da imajo tudi Albanci do Rusov največ zaupanja.

Bolgarija. — Ustanovil se je vpravni svet, ki ima to-le podrocje: 1. On odgovarja na vprašanja, ki mu jih ministerstvo stavlja, 2. on presodi, kake postave naj se „sobranju“ v potrjenje predložé; 3. izdelati ima gospodarstvene načrte; 4. on odločuje pri upravnih prepirih; 5. pregleduje državne račune; 6. rešuje pritožbe zoper uradnike in uradne določbe; 7. slednjič ima knezu naznariti, če se je kje ustava prelomila.

Hercegovina. — Tukaj se kažejo vedno veči neredi. Stojna sodba, oklicana v okrajih: Gačko, Bilek, Nevesinje, Stolac in Trebinje, raztegnila se je na vse mostarsko okrožje.

Iz Amerike. — Predsednik združenim državam severne Amerike Garfield, obstreljen od hudobneža, je umrl 19. dne t. m. Vsa Amerika žaluje na grobu tega poštenjaka, ki je kot sin ubozega kmetovalca povspel se od delavca, kočijaža, brodarja, korakona v armadi do generalmajorja in naposled 1. decembra 1880. l. do najvišje časti, ker bil je ta dan izvoljen predsednikom zjedinjenih držav. Bil je izvrsten državnik in možák, posebno v Ameriki redkega značaja. — Na njegovo mesto je izvoljen podpredsednik Arthur.

Telegram „Novicam“.

Konjice na Štajarskem 4. oktobra.

Velečastiti gosp. nadžupnik Ulaga je danes umrl. Žalost velika!

Žitna cena

v Ljubljani 28. septembra 1881.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banašdk 10 gold. 3 kr. — turšice 5 gold. 53 kr. — soršice 7 gold. 50 kr. — rži 6 gold. — kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 5 gold. 30 kr. — ovsa 3 gold. 8 kr. — Krompir 1 gold. 60 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.